

โครงการปลูกไม้ยางพาราสลับไม้ไผ่แบบขั้นบันได

สวนป่าทุ่งตะโก งานสวนป่าทุ่งตะโก-เขาไม้แก้ว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราที่สำคัญของโลก โดยพื้นที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นการปลูกเชิงเดี่ยว (Monoculture) มาอย่างยาวนาน ซึ่งนำมาซึ่งปัญหาเชิงโครงสร้างหลายประการ เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน จากการใช้สารเคมีและการขาดการหมุนเวียนธาตุอาหาร, การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ของระบบนิเวศป่าไม้

งานสวนป่าทุ่งตะโก-เขาไม้แก้ว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี ในฐานะรัฐวิสาหกิจที่มีภารกิจในการสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงมีแนวทางการบริหารจัดการสวนป่า โดยมุ่งเน้นการ ปลูกยางพาราเดิมที่ถึงรอบตัดฟันหรือให้ผลผลิตต่ำ และนำระบบวนเกษตรแบบผสมผสาน มาใช้นั้นคือการปลูกไม้ยางพาราสลับกับไม้ไผ่ซึ่งเป็นไม้เศรษฐกิจที่สามารถสร้างมูลค่าได้และมีศักยภาพในการเติบโตได้ดีในพื้นที่ภาคใต้ ในเรื่องอุตสาหกรรมฟาร์มหอยนางรมเป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวจะช่วย กระจายความเสี่ยงจากความผันผวนของราคายางพารา, เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในระยะยาว จากการจำหน่ายลำต้นไม้ไผ่เมื่อครบอายุปีที่สามารถตัดได้, และฟื้นฟูระบบนิเวศ ให้มีความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน โดยการสร้างรายได้จากน้ำยางพาราและไม้ไผ่ที่กำลังเติบโตควบคู่กันไป

การดำเนินงานโครงการฯ ดังกล่าว สร้างงานและสร้างอาชีพให้กับชุมชนโดยรอบสวนป่า ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูก การเตรียมพื้นที่ การปลูก การบำรุงรักษา ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็น การปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Economy Model) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยที่ งานสวนป่าทุ่งตะโก-เขาไม้แก้ว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานีจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยในการขับเคลื่อนและเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับภูมิภาค

2. วัตถุประสงค์

- 1) สร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ: เพื่อเพิ่มรายได้จากการผลิตไม้ยางพาราควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ไผ่ (หน่อไม้, ลำต้นไม้ไผ่)
- 2) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้: เพื่อฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ป่า และลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

- 3) **พัฒนาองค์ความรู้** : เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกยางพาราสลับไม้ไฟให้แก่บุคลากรของ อ.อ.ป. และผู้สนใจ
- 4) **สร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการป่าไม้** : เพื่อเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการสวนป่าที่สมดุลระหว่างการหารายได้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. เป้าหมาย

3.1 ระยะสั้น (ปีที่ 1-6):

- ดำเนินการรื้อปลูกใหม่ยางพาราสลับปลูกไม้ไฟเนื้อที่ 40 ไร่
- ไม้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตที่ดี มีอัตราการตายไม่น้อยกว่า 90.00 %

3.2 ระยะกลาง (ปีที่ 7-20):

- ไม้ยางพาราและไม้ไฟมีการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์และได้ขนาดตามเกณฑ์ที่เหมาะสม
- สร้างรายได้จากการกรีดยางพาราอย่างต่อเนื่อง
- เป็นแปลงตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้การปลูกไม้ยางพาราสลับไม้ไฟให้กับเกษตรกรในท้องที่

3.3 ระยะยาว (ปีที่ 21 เป็นต้นไป):

- สามารถจำหน่ายไม้ยางพาราและไม้ไฟที่มีคุณภาพ สร้างรายได้ที่มั่นคง
- ระบบวนเกษตรมีความยั่งยืนและเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการป่าไม้

4. ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME)

4.1 ผลผลิต (OUTPUT):

- พื้นที่รื้อปลูกใหม่ไม้ยางพาราและไม้ไฟตามระยะปลูก เนื้อที่ 40 ไร่
- ต้นยางพาราชนิดให้เนื้อไม้ ระยะปลูก 3X8 เมตร จำนวน 67 ต้น/ไร่
- ต้นไม้ไฟ 4X8 เมตร จำนวน 50 ต้น/ไร่

หมายเหตุ : ระยะปลูกและจำนวนต้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันและเป็นการปลูกต้นยางพาราในลักษณะขั้นบันไดคู่สลับกับการปลูกต้นไม้

4.2 ผลลัพธ์ (OUTCOME):

- รายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายไม้ยางพาราในระยะยาว
- รายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิตจากต้นไม้ เช่น หน่อไม้ ลำต้น เป็นต้น
- ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น
- องค์กรมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสวนป่าที่ยั่งยืน
- เป็นต้นแบบของการทำวนเกษตรที่สามารถนำไปขยายผลได้

- ต้นไม้เป็นต้นไม้ที่มีค่าสามารถนำมาค้าประกันเงินกู้ได้
- เมื่อขายไม้ยางพาราสามารถรับเงินส่งเสริมปลูกยางพาราได้ไร่ละ 20,000 บาท

5. ตัวชี้วัด

5.1 เสิ้งปริมาณ

- ร้อยละของพื้นที่ที่ได้รับการรื้อปลูกใหม่: 100% ของพื้นที่เป้าหมาย
- อัตรารอดตายของกล้ายางพาราและกล้าไม้เศรษฐกิจ: ไม่น้อยกว่า 90 % ในปีแรก และรักษาระดับไว้ได้ตลอดโครงการ

5.2 เสิ้งคุณภาพ

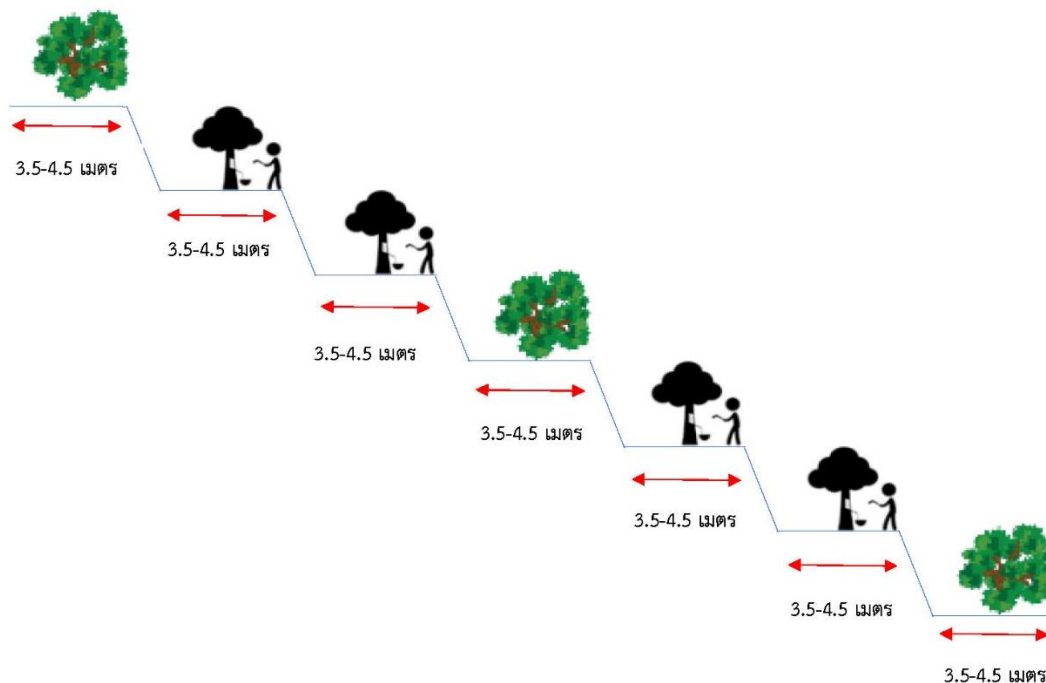
- ความพึงพอใจของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: มีการประเมินเป็นระยะ

6. ขั้นตอนและวิธีการ

- 1) สำรวจพื้นที่สวนป่าที่จบสิ้นกระบวนการทางกฎหมายที่มีศักยภาพ
- 2) จัดทำโครงการให้ อ.อ.ป. พิจารณา
- 3) ปรับโอนงบประมาณ
- 4) ดำเนินการรื้อปลูกใหม่
- 5) สรุปภาพรวมรายงานผล อ.อ.ป.

ที่	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ก.พ.-70	พ.ค.-70	มิ.ย.-70	ธ.ค.-70
1	สำรวจพื้นที่สวนป่าฯ	สวนป่า	←→			
2	จัดทำโครงการให้ อ.อ.ป.	สวนป่า	←→			
3	ปรับโอนงบประมาณ	สวนป่า	←→	←→		
4	ดำเนินการรื้อปลูกใหม่	สวนป่า		←→	←→	
5	สรุปภาพรวมรายงานผล อ.อ.ป.	สวนป่า			←→	←→

7. แผนผังแสดงการปลูก

สัญลักษณ์:

= ต้นยางพารา

= ต้นไม้

ระยะปลูก:

ไม้ยางพารา: ปลูกชั้นบันไดคู่ ระยะห่างระหว่างชั้น 4-8 เมตร ระหว่างต้นยางพาราในชั้นบันได 3 เมตร ความกว้าง ชั้นบันได 3.5-4.5 เมตร

ไม้ไม้ : ปลูกสลับระหว่างยางพาราชั้นบันไดคู่ ระยะห่างระหว่างชั้น 4-8 เมตร ระหว่างต้นไม้ในชั้นบันได 4 เมตร โดยปลูกสลับกับยางพาราแบบ 2 แถวเว้น 1 แถว

- การปลูกไม้ไม้พร้อมกับปลูกไม้ยางพารา
- การจัดผังแบบนี้จะทำให้ต้นยางพาราได้รับแสงแดดเพียงพอในช่วงแรกของการเจริญเติบโต และเมื่อไม้ไม้เติบโตขึ้น ก็จะเกิดความหลากหลายทางชีวภาพจากระบบรากที่แตกต่างกัน
- รากไม้ไม้มีคุณสมบัติยึดเกาะหน้าดินได้ดีป้องกันการพังทลายของหน้าดินและต้นไม้สามารถป้องกันลมให้แก่ต้นยางพาราได้

หมายเหตุ : เนื่องจากเป็นโครงการรื้อปลูกใหม่ในพื้นที่ลาดชัน และไม่เคยมีการดำเนินการปลูกลักษณะแบบนี้มาก่อนจึงยังไม่ทราบระยะการทำชั้นบันไดที่เหมาะสม และระยะปลูกระหว่างต้นไม้ในชั้นบันไดเดียวกัน

8. ผู้รับผิดชอบ

สวนป่าทุ่งตะโก งานสวนป่าทุ่งตะโก-เขาไม้แก้ว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี

9. งบประมาณและแหล่งเงิน

อัตราค่าใช้จ่ายทำการ ปีที่ 1 ไร่ละ 9,198.20 บาท วงเงินงบประมาณ 367,928 บาท

อัตราค่าใช้จ่ายทำการตลอดโครงการ ไร่ละ 70,491.55 บาท วงเงินงบประมาณ 2,819,662 บาท

ปีที่ 1-7 เบิกจ่ายจากงบประมาณลงทุน

ปีที่ 8-25 เบิกจ่ายจากงบประมาณรายได้รายจ่าย

หมายเหตุ : อ้างอิงจากอัตราค่าใช้จ่ายในการปลูกสร้างและบำรุงรักษาสวนป่า ไม้ยางพาราสลักไม้เศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่การดำเนินงานเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน อัตราค่าใช้จ่ายอาจเพิ่มขึ้นในเรื่องการเตรียมพื้นที่ ค่ากล้า และค่าแรง

10. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ปี พ.ศ. 2570 – 2595 (ระยะเวลา 25 ปี)

11. สถานที่และพื้นที่ดำเนินโครงการ

1) สวนป่าทุ่งตะโก (แผนงานที่ 3) ออป.เขตสุราษฎร์ธานี ขอบปลูกเป็นแปลงทดลองเนื้อที่ 40 ไร่ จากพื้นที่ที่มีแผนรื้อปลูกในปี พ.ศ. 2570 ทั้งหมด 319 ไร่ ชนิดไม้ยางพาราสลักไม้เศรษฐกิจ

12. การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง

1) ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยง

- โครงการได้รับอนุมัติและการปรับโอนงบประมาณภายในเวลาที่กำหนด
- การปลูกสร้างสวนป่าแล้วเสร็จทันตามฤดูกาล
- อัตราการรอดตายของไม้ที่ปลูกเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90)

2) แนวทางป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยง

- จัดทำโครงการให้มีองค์ประกอบถูกต้องครบถ้วนเพื่อเสนอ อ.อ.ป.
- ทำการปรับโอนงบประมาณลงทุนเพื่อรองรับแผนงานรื้อปลูกใหม่
- ควบคุม กำกับและตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน

3) ประเมินความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยงที่ 1 : การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานไม่ได้ตามเป้าหมาย

สถานะปัจจุบัน : 4 X 3

เป้าหมาย : 2 X 1

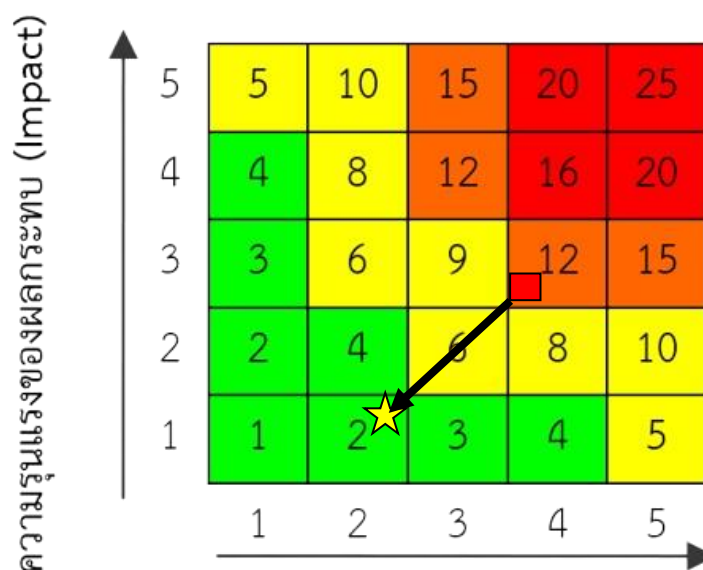
เกณฑ์วัด : ร้อยปลูกใหม่ไม่ย่างพาราสลัปไม้ไผ่ แล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

โอกาสเกิดความเสี่ยง			ผลกระทบต่อองค์กร		
ระดับ	ความหมาย	รายละเอียด	ระดับ	ความหมาย	รายละเอียด
5	สูงมาก	โครงการได้รับความเห็นชอบหลัง มิ.ย. 70 ไม่สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ 100 % ปลูกเสร็จหลัง พ.ย. 70	5	สูงมาก	เบิกจ่ายงบประมาณลงทุนหรือปลูกใหม่ไม่เป็นไปตามแผนงาน และมีอัตราการรอดตายต่ำกว่า 80.00 %
4	สูง	โครงการได้รับความเห็นชอบหลัง มิ.ย. 70 สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ 100 % ปลูกเสร็จภายใน ต.ค. 70	4	สูง	เบิกจ่ายงบประมาณลงทุนหรือปลูกใหม่ไม่เป็นไปตามแผนงาน และมีอัตราการรอดตาย 80.00 - 89.99%
3	ปานกลาง	โครงการได้รับความเห็นชอบภายใน เม.ย. 70 สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ 100 % ปลูกเสร็จภายใน ก.ย. 70	3	ปานกลาง	เบิกจ่ายงบประมาณลงทุนหรือปลูกใหม่ เป็นไปตามแผนงาน และมีอัตราการรอดตาย 80.00 - 84.99%
2	น้อย	โครงการได้รับความเห็นชอบภายใน มี.ค. 70 สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ 100 % ปลูกเสร็จภายใน ส.ค. 70	2	น้อย	เบิกจ่ายงบประมาณลงทุนหรือปลูกใหม่ เป็นไปตามแผนงาน และมีอัตราการรอดตาย 85.00 - 89.99%
1	น้อยมาก	โครงการได้รับความเห็นชอบภายใน ก.พ. 70 สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ 100 % ปลูกเสร็จภายใน ก.ค. 70	1	น้อยมาก	เบิกจ่ายงบประมาณลงทุนหรือปลูกใหม่ เป็นไปตามแผนงาน และมีอัตราการรอดตายไม่ต่ำกว่า 90.00 %

หมายเหตุ ค่าความเสี่ยง (โอกาส x ผลกระทบ) ตั้งแต่ 12 ขึ้นไปจะนำไปบริหารความเสี่ยง

 สถานะปัจจุบัน เป้าหมาย

ตารางระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood)

14. ผลที่คิดว่าจะได้รับ

14.1 ด้านเศรษฐกิจ:

- 1) เพิ่มรายได้ให้ อ.อ.ป. จากผลผลิตน้ำยางพารา และผลผลิตจากไม้ไผ่ควบคู่กันไปในระยะยาว
- 2) ไม้ยางพาราได้รับทุนจาก กยท. เมื่อรื้อปลูกใหม่ ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2569 ไร่ละ 20,000 บาท ซึ่งในอนาคต 25 ปี ข้างหน้ามีโอกาสได้รับทุนมากกว่าในปัจจุบัน
- 3) ไม้ไผ่เป็นไม้มีค่าที่สามารถใช้ค้าประกันเงินกู้ได้เมื่อกระแสเงินสดไม่เพียงพอ
- 4) ไม้ไผ่สามารถผลิตเป็นถ่านเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ อาจเกิดเป็นธุรกิจใหม่

14.2 ด้านสังคมและการสร้างอาชีพ:

- 1) สร้างงานและอาชีพที่มั่นคง: ชุมชนรอบข้างสวนป่าจะได้รับโอกาสการจ้างงานอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของโครงการ ตั้งแต่การรื้อปลูก การดูแล ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต

14.3 ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

- 1) ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ: การปลูกพืชหลากหลายชนิดจะช่วยเพิ่มความหลากหลายของพืชพรรณและสัตว์ในระบบนิเวศ
- 2) เป็นแหล่งเรียนรู้และงานวิจัย แหล่งศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร และผู้สนใจทั่วไปในการพัฒนาสวนเกษตรที่ยั่งยืน
- 3) ต้นไผ่เป็นพืชที่มีศักยภาพสูงในการสร้างคาร์บอนเครดิตเนื่องจากเติบโตเร็วและกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ได้สูงกว่าต้นไม้ทั่วไป และสามารถนำมาขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER เพื่อขายคาร์บอนเครดิตได้

(ลงชื่อ).....ผู้จัดทำโครงการ

นายเตชินท์ สามงามน้อย

พนักงาน (ระดับ 5) งานสวนป่าทุ่งตะโก-เขาไม้แก้ว

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี

(ลงชื่อ).....ผู้พิจารณาโครงการ

(ลงชื่อ).....ผู้อนุมัติโครงการ

